

Asia: VN/25955/2022

Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä asetuksesta

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntien valtionosuuksista siirtyy merkittävä osa hyvinvointialueelle. Kunnille jää kuitenkin merkittävä määrä hyvinvointia tukevaa toimintaa, jolle tulee olla jatkossakin riittävä valtionrahoitus.

2. Laskennallisten kustannusten ja lisäosien perushinnat vuodelle 2023 (1 §)

Ikäluokittaisista perushinnoista poistuu jatkossa kunnilta uudistuksen myötä valtaosa yli 16-vuotiaiden kuntalaisten valtionrahoituksesta. Kunnille jää kuitenkin merkittävä määrä hyvinvointialueen palveluja tukevaa toimintaa mm. ikäihmisille. Erityisesti ikääntyvän väestön osalta tulevaisuudessa valtionosuuksissa tulee huomioida näiden kustannuksien osuutta, jotta hyvinvointia tukevia palveluja on mahdollista järjestää jatkossakin.

Kuntien tehtävissä korostuu jatkossa elinvoimaisuus, jonka osana on työllisyyden hoito. Työllisyyden hoitaminen onnistuneesta vaatii panostusta. Valtionosuuspohjan muiden kriteerien kautta tuleva osuus työllisyyden hoitoon on kunnalle välttämätön asianmukaisten toimintojen järjestämiseen. Työttömien määrän väheneminen pienentää valtionosuutta, mistä johtuen kriteeri ei kuitenkaan toimi kannustimena työllisyyden hoidossa.

3. Syrjäisyyksiluvun määräytymisperusteet (2 §)

Valtionosuuslain 13 §:n perusteella syrjäisyyden laskennassa otettaisiin kuitenkin huomioon tiestö nykyisen linnun teitse tehtävän laskennan sijaan. Tiestön hyödyntäminen huomioi käsityksemme mukaan maantieteelliset eroavaisuudet huomattavasti paremmin kuten tieverkon kattavuuden ja ympäröivät vesistöt kuin aiempi suoraviivainen etäisyyslaskenta.

4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet (3 § ja liite)

Muihin valtionosuuden määräytymisperusteisiin verrattuna hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on erilainen valtionosuuserä, koska kunta voi ja sen toivotaankin omilla toimillaan vaikuttavan saamansa valtionosuuden määrään. Kriteerin tavoitteena on kannustaa kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteisiin. Kriteerin kannustinvaikutusta vähentää käsityksemme mukaan, että lisäosana jaettavan valtionosuuden määrä on suhteellisen pieni muodostaen vajaan 3 % (n. 19 €/as.) kuntien koko valtionosuusrahoituksesta ja vaihteluväli jää kuntien kesken varsin vähäiseksi.

5. Kuntien peruspalvelujen hintaindeksi (4 § ja 8 §:n 3 momentti)

Ei lausuttavaa

6. Verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasauksessa huomioon otettavat verotulot (5 § ja siirtymäsäännös 8 § 4 mom.)

Ei lausuttavaa

7. Kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittaminen (6 §)

Ei lausuttavaa

8. Siirtolaskelmissa huomioon otettavat verotulot (7 § 2 mom.)

Ei lausuttavaa

9. Takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten huomioon ottaminen siirtolaskelmissa (7 § 1 mom.)

Pidämme oikeana ja hyvänä, että palkkaharmonisaation takautuvat kustannukset eliminoidaan kunnilta siirtyvän rahoituksen laskennasta.

Yleisesti on vielä paikallaan todeta, että vaikka takautuvat palkkaharmonisaation kustannukset asetuksen nojalla siirtyvien kustannusten laskennasta eliminoidaan, jää kuntien ja alueiden välille eroja siinä, miten siirtolaskelma kohtelee sote-palvelujen aiemmasta järjestämistavasta riippuen.

Laaja-alaisten sote-kuntayhtymien kunnilta siirtyviin kustannuksiin sisältyvät harmonisoidut palkat, jotka on maksettu kuntien kustannuksella, kun taas muualla (nk. uudet alueet) harmonisointikustannus jää hyvinvointialueiden ts. valtion katettavaksi.

Kokonaan tai lähes kokonaan hyvinvointialueen kokosiin kuntayhtymiin kuuluvien kuntien siirtolaskelmissa näkyy se, että kunnat ovat rahoittaneet palkkaharmonisointia ja yhdistämisen muita kustannuksia muita alueita enemmän. Tästä johtuvat korkeammat kustannukset jäävät vaikuttamaan uuden kunnan talouteen pysyvästi sote-siirtolaskelman muutoserien kautta.

Välimäki Jarmo
Kankaanpään kaupunki